

Julia Sarachu Vodopivec

Univerza v Buenos Airesu, Buenos Aires

DOI: 10.4312/SSJLK.60.187-195

Dvajset let popotovanja po slovenski literaturi in kulturni sceni Buenos Airesa

Na podlagi heglovske dialektike, ki jo v knjigi *For they know not what they do: enjoyment as a political factor* (1998) interpretira Slavoj Žižek, analiziramo osebno/lastno prevajalsko izkušnjo kot dialektični proces. Skozenj se prevajalec vključi v proces kulturne integracije, hkrati pa ga je mogoče interpretirati kot samoodtujitev od procesa konstruiranja prevajalčeve lastne identitete. Tako prevajalčeva prvoosebna pripoved kot razmišljanja v zvezi z njegovim pričevanjem so relevantno gradivo za tiste, ki se lotevajo prevajalske naloge, kot tudi za raziskovalce na področju medkulturne izmenjave, zgodovine migracijskih procesov in slovenskih skupnosti v zamejstvu, raziskovalce s področja kulturne zgodovine, psihologije, semiotike in filozofije.

prevod, zgodovina, kultura, identiteta, dialektika

Based on the interpretation of the Hegelian dialectic carried out by Slavoj Žižek in the book *For They Know Not What They Do: Enjoyment as a Political Factor* (1998), the case of a specific translation experience, told in the first person by the translator, is analyzed as a dialectical process through which the translator becomes involved in a process of cultural integration that, at the same time, can be interpreted as self-alienation from the process of constructing the translator's own identity. Both the translator's first-person narrative and the reflections in relation to its testimony are relevant material for those that approach the task of translation, as well as for researchers in intercultural administration, historians of migration processes and Slovenian communities abroad, and researchers in cultural history, psychology, semiotics, and philosophy.

translation, history, culture, identity, dialectic

Uvod

Slavoj Žižek na začetku drugega dela knjige *For they know not what they do: enjoyment as a political factor* (Žižek 1998: 137) zatrjuje, da v postmoderni misli prevladuje alternativa dialektične totalizacije oziroma diseminacije. Postmodernizem se torej sprašuje, ali je mogoče heterogene prvine izkušnje posredovati in jih postulirati kot idealne trenutke racionalne totalitete ali pa smo, nasprotno, obsojeni na medigro fragmentov, ki jih nikoli ni mogoče totalizirati. Po mnenju filozofa postmoderna ideologija kot odgovor na to vprašanje postavlja koncept »konca velikih pripovedi« in na ta način predpostavlja, da je vsak poskus racionalne totalizacije vnaprej obsojen na neuspeh, saj vedno obstaja ostanek, ki se odšteje do seštevka. Vendar Žižek trdi, da ta sklep temelji na napačni interpretaciji heglovske dialektike in razume neuspeh v poskusu totalizacije kot motor, ki poganja dialektični proces, sestavljen iz racionalnega veriženja niza frustriranih totalizacij, od katerih vsaka poraja novo totalizacijo. S tega vidika fenomenologija predstavlja logično prizadevanje za

ustvarjanje sistema, ki pojasnjuje serijo subjektivih neuspešnih poskusov, da bi dosegel absolutno znanje. Ta logični napor končno sooči subjekt z izkušnjo, da resnica sama sovpada s potjo do resnice. Na koncu potovanja se objekt razkrije zavesti kot samoodtujitev samega sebe, subjekt spozna, da transcendentni značaj snovi izhaja iz iluzije perspektive: je posledica tega, da je v sliko pozabil vključiti svoj pogled.

Izhajajoč iz teh razmišljanj, bomo prevajalsko prakso analizirali kot dialektični proces, ki ga poganja poskus premostitve razlike med dvema kulturama. Razlika med dvema jeziko- ma, kulturnima kontekstoma, geografskima prostoroma in zgodovinskima procesoma se hkrati kaže kot samoodtujitev prevajalčeve lastne zavesti, ki skozi izkušnjo prevajanja skuša razrešiti problematiko konstituiranja lastne identitete kot posledice množičnega procesa prisilnega izseljevanja, ki so ga sprožile politične in družbene okoliščine v kontekstu mutacij kapitalizma na račun ljudi v 20. stoletju. Fenomenologija prevajanja bo predstavljena v obliki prvoosebne pripovedi o nizu vzgibov, ki poganjajo določena iskanja, dejanja in prakse, povezane s prevajanjem. Ti vzgibi se soočajo z ovirami in izzivi, ki so delno rešeni, kar povzroča nove motivacije, ki sprožijo nova iskanja in srečevanja z novimi problemi. Konec poti opisuje trenutno situacijo izkušnje ter postavlja cilje in izzive za prihodnost. Prvoosebna pripoved je predstavljena kot gradivo, iz katerega izhajajo teoretska razmišljanja o praksi prevajanja in dialektiki konstitucije identitete ter se zaključijo s povzetkom.

1. Izvori

Ko sem bila otrok, mi je stari oče recitiral pesmi Simona Gregorčiča, ki se jih je učil v osnovni šoli in so zanj predstavljale domovino, ki jo je ohranil v spominu in srcu. Najprej jih je povedal v slovenščini, nato jih je povedal v španščini in vedno po recitaciji vsake pesmi za nekaj sekund obmolnil ter končal s stavkom: »No, ampak v mojem jeziku lepše zveni.« Želel je reči, da v španščini niso imele rime. S to besedno zvezo me je poučil o problemu prevajanja: prevod je seveda možen, a pri njem se vedno kaj izgubi, npr. melodija, del pomena.

Prevajanje je ne samo možno, ampak nujno, s tem pa se pojavi drugi veliki problem: zakaj prevajati, kakšna je osebna motivacija prevajalca in kaj to prispeva k izvorni kulturi in kulturi, v katero so dela prevedena? Stari oče je Gregorčičeve pesmi prevajal, da bi nas poučil o navadah in načinu razmišljanja ljudi v njegovem kraju, predvsem pa zato, ker je pesnik v svojih pesmih izražal hrepenenje po osvoboditvi izpod političnega in socialnega zatiranja, ki ga je trpelo njegovo ljudstvo in tudi on sam. Vendar pa je onkraj motivacije, ki je izhajala iz njegovih osebnih občutkov, obstajal globlji pomen tega, kar je naredil, z družbenimi in kulturnimi posledicami: kako bi lahko razumeli sami sebe, ne da bi vedeli, kako in zakaj je moj dedek prišel v Argentino, ne da bi razumeli občutke, običaje in zgodovino kulture, ki je bila tudi del našega izvora? In še več: kako naj argentinska družba razume samo sebe in svojo usodo, ne da bi poznala svoj mnogoteri izvor in mešanico, ki nastaja v interakciji med lokalnim prebivalstvom in nenehnim dotokom priseljencev. Še več: kako naj se Slovenija in

Evropa razumeta, če ne upoštevata kulturnih sprememb in razvejanosti, ki so jih povzročile vojne in množične migracije 20. stoletja znotraj in zunaj omenjenih držav. Prevajanje je proces samospoznavanja in gradnje identitete, ki ima psihološke, družbene, politične in kulturne implikacije, rezultat tega procesa pa spodbuja tudi gospodarsko dejavnost.

Zaključek: Prvoosebni subjekt je dekle, ki prevajalsko prakso najprej opazuje kot prizadevanje svojega prednika, da razreši distanco do lastnega izvora. Nato kot odrasla oseba, ko se začne učiti slovenski jezik, vidi simbole svoje družinske intimne, objektivizirane na tabli, in na ta način ponotranji razliko zaradi svojega izvora ter prevzame prakso prevajanja v obliki dialektičnega procesa konstituiranja lastne identitete, ki jo dojema kot problematično.

2. Skupinsko delo

Študirala sem književnost na Univerzi v Buenos Airesu. S sošolci z univerze smo konec leta 2002 ustanovili založbo Gog y Magog, ki deluje še danes in v kateri smo izdali že več kot 250 naslovov poezije in leposlovja, med njimi je 15 del slovenske poezije in leposlovja.

Leta 2004 sem končala univerzitetni študij in začela obiskovati tečaj slovenščine pri profesorici Mojci Jesenovec. Z udeležbo na vedno višjih tečajih sem začela ugotavljati, da vidim tisto, kar je bilo do takrat zame nekaj intimnega in znanega, projicirano na tablo kot nekaj ločenega od mene, kot objektiven in oddaljen element, nekaj, česar sem se morala naučiti. Leta 2005 sem se prvič udeležila Seminarja slovenskega jezika, literature in kulture na Filozofski fakulteti v Ljubljani, tam sem spoznala Mojco Nidorfer, Damjana Huberja in celotno ekipo profesorjev slovenščine.

Na istem potovanju sem srečala tudi pesnika Braneta Mozetiča, ki je iskal možnosti za objavo slovenske poezije v Argentini. Slovenija in njena kultura sta bili v Argentini premalo poznani, obstajala je sicer zelo močna slovenska izseljenska skupnost, ki je v Argentino prišla po drugi svetovni vojni in je poskušala ohraniti jezik in kulturo v izgnanstvu, a je bila malo vpletena v lokalno kulturno življenje. Pripravila je sicer nekaj prevodov iz španščine v slovenščino, tako je npr. leta 1970 Tine Debeljak v slovenščino prevedel argentinsko narodno pesem *Martín Fierro* (Hernández 1970).

Srečanje z Mozetičem je bilo zelo produktivno, saj je želel izdati slovensko literaturo v španščini, jaz pa sem jo želela prevajati, imela sem majhno založbo, ki je šele začejala delovati, in aktivno sem sodelovala s kulturnim svetom Buenos Airesa. K temu moramo dodati še sredstva Centra za slovenščino kot drugi in tuji jezik Univerze v Ljubljani, Seminar slovenskega jezika v Ljubljani, lektorat slovenščine v Buenos Airesu, stalno pomoč Mojce Jesenovec, pa tudi lektorice Mete Klinar in Tjaše Lorbek, ki so neutrudno sodelovale s prevajalci, uredniki in profesorji Univerze v Buenos Airesu. Zelo pomembna sta bila tudi programa spodbujanja prevajanja in izdajanja slovenske književnosti Javne agencije za knjigo Republike Slovenije in Trubarjevega sklada, ki sta sodelovala pri financiranju prevodov in publikacij. Prav tako je imela pomembno vlogo Univerza v Buenos Airesu, saj je odprla

svoja vrata za poučevanje slovenskega jezika in vključila seminar slovanskih književnosti v program dodiplomskega študija književnosti. Leta 2014 mi je podelila štipendijo za pisanje doktorske disertacije pod mentorstvom profesorice Susane Cella in Barbare Pregelj ter omogočila izdajo številnih prevodov slovenske poezije in literarne teorije 19. stoletja, saj za tako stara in specifična dela nisem našla druge možnosti financiranja. Trenutno sem profesorica na Oddelku za slovanske književnosti na Univerzi v Buenos Airesu in prevodi del slovenske književnosti so vključeni v program kot obvezno čtivo.

Slovenska literatura je zdaj dobro poznana tako na univerzi kot na kulturni sceni Buenos Airesa. V Buenos Airesu je danes več založnikov (npr. Ediciones Godot, Editorial EDU-VIM, Editorial Barenhaus, Manantial Ediciones, Prometeo Editorial, Editorial Ciudad gótica), ki objavljajo dela slovenske književnosti, in novi prevajalci. V reviji *Revista Eslavia* katedre za slovanske književnosti so bili objavljeni številni strokovni članki o slovenski književnosti in lahko rečemo, da je že pred nekaj leti v Buenos Airesu prišlo do razcveta slavistike. Ta je plod sodelovanja med slovenskimi in argentinskimi ljudmi in institucijami, ki je spodbudila kulturno rast obeh držav, projekti pa se vsak dan množijo in povečujejo. Pri tem ne morem spregledati Roka Finka, ki je zelo pomembna oseba v slovenski skupnosti v Argentini in že vrsto let glavna referenca za Slovence, ki prihajajo v Argentino, ter je veliko pomagal vse od ustanovitve založbe pri vseh projektih, ki smo se jih lotili.

Zaključek: prevajalska praksa omogoča prvo stopnjo integracije med argentinsko in slovensko kulturo s sodelovanjem ljudi in institucij iz obeh držav. Ta izmenjava omogoča pristop k temam in problemom, ki motivirajo izražanje subjektivnosti v sodobnem slovenskem svetu, a odpira vprašanje družbene motiviranosti prevajanja, povezanosti obeh držav in zgodovinskih procesov, ki sta jih doživeli obe kulturi in ju danes povezujejo.

3. Težave se kopicijo

Od leta 2006 smo v sodelovanju z Branetom Mozetičem začeli objavljati prevode slovenske poezije, predvsem sodobnih avtorjev. Predstavitev prve antologije sodobne slovenske poezije in knjige *Metulji/Mariposas* (2006) Braneta Mozetiča je bila leta 2006 v glavni dvorani v Centro Cultural de la Cooperación Floreal Gorini, le nekaj ulic stran od obeliska v Buenos Airesu, v nabito polni dvorani z 200 prisotnimi in orkestrom baročne glasbe. Ena izmed knjig, ki je bila argentinski javnosti najbolj všeč, je bila *Mujer ajenjo (Pelin žena)* Svetlane Makarovič, ki sem jo prevedla in je izšla leta 2010, saj so bralke in bralci v njej našli novo obliko izražanja ženske subjektivnosti, ki vključuje, a hkrati presega vprašanje spola in se dvigne v eksistencialni problem. Pri prevajanju te knjige sem naletela na težavo, ker nisem mogla prevesti rime in priljubljenega sloga pesmi v španščino, ali kot je rekel moj dedek, v španščini ni zvenelo dobro. Odločila sem se za notranje rime in intenzivno prepisovanje, da bi bila zvesta pomenu in bi hkrati ustvarila poezijo v španščini. Knjiga je od leta 2018 vključena v program predmeta Slovanske književnosti kot obvezno branje, za študente je ena

izmed najljubših monografij, pogosto pa je tudi del različnih predstavitev na znanstvenih dogodkih na univerzi. Podobno priljubljeno je tudi delo *Banalidades* (2006) Braneta Mozetiča, ki je bilo obvezno branje pri predmetu v letih 2022 in 2023.

Leta 2013 sem se soočila s težkimi vprašanji. Na otvoritvi delavnic Embalse de Poesía je mladi nacionalistično usmerjeni argentinski literarni kritik dejal, da se argentinska poezija od devetdesetih let prejšnjega stoletja ni več razvila, in sicer zato, ker se založniki od leta 2000 naprej niso osredotočali na objavlanje argentinske poezije, temveč na objavlanje prevodov tuje literature. Na svojem blogu sem objavila odločen odgovor na njegove besede, ki je bil zelo bran in je imel velik vpliv. V odgovoru sem zapisala, da je po Borgesu nacionalizem nemška iznajdba in da sta teoretika nacionalizma Goethe in Hegel trdila, da je temelj nacionalne literature močno povezan s prevajanjem svetovne literature v svoj jezik. Poudarila sem še, da je bila poezija generacije devetdesetih, ki jo je cenil, poezija, ki so jo pisali skoraj izključno moški avtorji, medtem ko se je od leta 2000 na literarnem prizorišču pojavilo veliko pesnic, ki so pisale in vodile založbe, on pa jih je ignoriral.

Čeprav sem bila prepričana o vrednosti svojega dela, so mi kritike besede dale misliti, kaj je prevajanje slovenske književnosti v španščino prispevalo k argentinski kulturi, kakšno povezavo bi lahko vzpostavili med slovensko kulturno zgodovino in argentinsko družbeno zgodovino. Seveda obstaja veliko ravni razumevanja dela, besedilo je mogoče brati in razumeti celo brez kontekstualnih informacij. Vendar pa poznavanje konteksta produkcije del bistveno razširi pomensko polje za razumevanje pomena in prebudi radovednost ter željo po branju in poznavanju kulture in njenih delih. Študij slovanskih književnosti na Univerzi v Buenos Airesu se je začel leta 2003, relativno nedavno v primerjavi s študijem drugih evropskih književnosti. Nujno je bilo ustvariti kontekst za recepcijo slovanskih književnosti v kulturnem prostoru Buenos Airesa in španskega jezika. Takrat sem se odločila za bolj poglobljen študij zgodovine slovenske književnosti, ker sem ugotovila, da sem jo tudi sama slabo poznala. Govorila sem s profesorico Susano Cello, ki je takrat vodila katedro za slovanske književnosti na Univerzi v Buenos Airesu, predlagala mi je doktorsko delo in postala moja mentorica.

Tako me je izkušnja pripeljala do zaključka, da je delo prevajalca veliko več kot prenos besedila iz enega jezika v drugega. Seveda je znanje jezika temeljno, a to ni dovolj, še posebej v sodobnem svetu, ko postaja programska oprema umetne inteligence vse bolj izpopolnjena in se iz dneva v dan izboljšuje kakovost rezultatov elektronskih prevajalnikov. V tem trenutku je znanje jezika enako pomembno kot zmožnost ustvarjanja pomena, ustvarjanja pripovedi, v katero so vstavljeni prevodi, ki tvorijo del označevalnega sistema nacionalne kulture, ki se nato artikulira v drugih kulturah.

Zaključek: sodobna literatura je rezultat zgodovinskega procesa v kontekstu specifične kulture. Treba je dodati zgodovinski kontekst razvoja določene literature, da se ustvari pomensko polje, v katerem lahko bralci druge kulture to literaturo berejo, razumejo, si jo želijo in v njej uživajo. Preučevanje zgodovine književnosti nekega jezika ustvarja bralca sodobne književnosti tega jezika.

4. Več težav

Leta 2014 mi je Univerza v Buenos Airesu podelila štipendijo za dokončanje doktorskega dela. Štipendija je bila odobrena za dve leti, imela sem malo časa in morala sem prevesti izbor najbolj reprezentativnih del poezije in literarne teorije, da bi analizirala vpliv literature na slovensko družbeno zgodovino od začetka 19. stoletja do leta 1991. Takoj sem ugotovila, da je to preveč dela za enega človeka v tako kratkem času. V španščino je bilo prevedenega zelo malo, morala sem prevesti literarna dela in del bibliografije, da se je delo lahko bralo, razumelo in ocenilo na Univerzi v Buenos Airesu. Poleg tega sem morala brati tudi filozofijo, da sem dela analizirala in ustvarila pripoved o slovenski književnosti v španskem jeziku. Potrebovala sem tudi druge prevajalce, da bi mi pomagali prevesti izbrani korpus del, zato sem se odločila, da v letu 2015 Javni agenciji za knjigo RS predstavim projekt, v katerega bi bilo vključenih več prevajalcev, ter zaprosim za sredstva za prevode. Zelo sem bila razočarana, ko je bil projekt zavrnjen, saj prevodi del, ki sem jih predlagala, niso bili med prioritetskimi. Potem sem še ugotovila, da je projekt prevelik in zelo ambiciozen ter da ga nisem predstavila oziroma razložila na pravi način. Obenem dajejo institucije v vseh državah prednost podpori prevajanja in objavljanja živih avtorjev, sama pa sem morala prevesti avtorje iz zgodovine slovenske književnosti, saj je bil moj cilj ustvariti pogoje za branje sodobnih del. Okolje, v katerem se oblikujejo bralci iz argentinske in širše latinskoameriške sfere, predstavlja Univerza v Buenos Airesu, ki ima tudi visoko akademsko raven. Poleg tega je Buenos Aires ena najpomembnejših kulturnih prestolnic v Latinski Ameriki, intelektualno in umetniško okolje je bogato, raznoliko in zelo svetovljansko. Da bi lahko oblikovala bralce, ki bi brali sodobno slovensko literaturo, sem torej morala razvijati študij slovenske književnosti. Za to sem potrebovala španske prevode temeljnih del slovenske književnosti, da sem jih primerjala z rusko in drugimi evropskimi književnostmi 19. in 20. stoletja. Imela sem samo prevod Prešernovih pesmi, ki jih je leta 2003 prevedel Octavio Prenz, vse ostalo sem morala narediti sama. Poleg tega Prešerna nisem razumela; razumela sem ga šele, ko sem prebrala razprave Prijatelja, Rupla in Močnika.

Pomagali so mi brezpogojni prijatelji: Rok Fink, Brane Mozetič, Mojca Jesenovec, Tjaša Lorbek, Pablo Fajdiga – v sodelovanju z njimi sem prevedla vsa dela. V diplomsko nalogo so bili vključeni prevodi Deva, Vodnika, Prešerna, Aškerca, Gregorčiča, Jenka, Murna, Levstika, Gradnika, Kajuha, Kocbeka, S. Makarovič, S. Vegri, Strniša, Šalamuna, Mozetiča, Rupla in Močnika. Leta 2017 sem nato doktorirala in leta 2018 začela poučevati na univerzi.

Zaključek: če prevajalec pozna zgodovinski razvoj literature, ki jo prevaja, lahko dela učinkoviteje uvede v kulturni kontekst ciljnega jezika. V tem primeru ne le prenaša besedilo iz enega jezika v drugega, ampak se vključi tudi v kompleksen proces kulturne integracije. Po drugi strani pa je ta proces tudi osebni projekt, ki ga motivirajo subjektivna iskanja, ki morda ne sovpadajo s političnimi in institucionalnimi interesi.

5. Kulturna in socialna razlika

Eden glavnih problemov, ki se pojavljajo v kulturni izmenjavi med Slovenijo in Argentino, so nevěščnosti, ki izhajajo iz socialne in kulturne razlike. V Argentini obstaja formalna gospodarska in družbena dejavnost, ki jo ureja država, vendar se več kot polovica dejavnosti izvaja neformalno. To se prenaša na vsa področja argentinskega družbenega življenja in seveda tudi na uredniško področje. Obstajajo veliki založniki, multinacionalne korporacije, ki objavljajo prodajne uspešnice, na drugi strani pa je velika, neformalna dejavnost malih in srednje velikih založnikov, kjer se bohoti kulturno življenje mesta. Najbolj priznani argentinski avtorji, na primer romanopisec César Aira, večkrat nominiran za Nobelovo nagrado, se odločajo za objavljanje pri tovrstnih založbah. Knjižni sejem v Buenos Airesu je ogromen, kozmopolitski in eden najpomembnejših v Latinski Ameriki. Na njem uspe razstavljati le redkim srednjim in malim založnikom, ker je najem stojnic zelo drag. Zato se včasih več založnikov združi, da skupaj najamejo prostor. Organiziran je tudi Sejem založnikov, ki ga upravljajo mali in srednje veliki založniki in na katerem je leta 2023 razstavljalo več kot 320 malih in srednje velikih založnikov iz Argentine in Latinske Amerike, obiskalo pa ga je 25 tisoč ljudi.

Po drugi strani mali in srednje veliki založniki pogosto ne izpolnjujejo zakonskih zahtev, ki jih Evropska unija zahteva za dodeljevanje subvencij. Založniška dejavnost v Evropi je na splošno podprta s strani države in ustrezno izpolnjuje zakonske ter davčne zahteve, ki veljajo na tem področju, v Argentini, kjer morajo založniki preživeti sami in tako rekoč brez podpore, pa tega ni. Založniki preživijo z dejansko prodajo knjig na trgu, željnem novosti in odkritij. Poleg tega argentinski gospodarski sistem predstavlja veliko ovir za mednarodno izmenjavo in Evropejcem je težko razložiti zapletenost okoliščin, v katerih delamo.

Zaključek: politični in družbeni kontekst močno vplivata na proces kulturne integracije, ki ga izvaja prevajalec ali urednik. Uspeh ni odvisen samo od volje ljudi, ki sodelujejo v procesu kulturne izmenjave. Pomemben vidik prevajalske in lektorske prakse pri medkulturni izmenjavi je tudi administracija.

6. Globoka ideološka povezanost

Leta 2018 me je Mojca Nidorfer ponovno povabila na Seminar slovenskega jezika, literature in kulture na Filozofski fakulteti. Na tem potovanju sem intervjuvala profesorja Rastka Močnika, čigar delo sem prevedla in citirala v svoji doktorski tezi. Z njim sem se želela pogovarjati, ker zelo občudujem njegovo delo, ter preveriti, ali so bili moji sklepi o slovenski književnosti v diplomski nalogi pravilni. V pogovoru mi je povedal, da je teorija kulturnega sindroma, ki sem jo uporabila kot os pri artikulaciji svoje interpretacije zgodovine slovenske književnosti, izvirala iz Prijateljve razprave o figuri skitalca v zgodovini ruske književnosti (Prijatelj 1900). Prebrala sem članek in ugotovila, da je Prijatelj pojem skitalec vzel iz dela Dostojevskega o Puškinu (Dostojevski 1978). Da bi bolje razumela koncept, sem prebrala besedilo Dostojevskega in bila zelo presenečena, saj me je njegova teorija skitalca

spominjala na koncept navzkrižnega ali strabizmatičnega pogleda, kot ga v svoji literarni teoriji poimenuje Argentinec David Viñas. David Viñas je bil argentinski literarni teoretik, ki je razlagal zgodovino argentinske književnosti na podlagi koncepta strabizmatičnega pogleda. Po besedah Viñas (1964) so argentinski pisatelji, ki so bili v veliko primerih vpleteni tudi v politične procese, ker so se izobraževali v Evropi ali zaradi svojega statusa priseljencev, od razglasitve argentinske neodvisnosti leta 1810 ustvarjali svoja dela tako, da so z enim očesom gledali Argentino in z drugim Evropo (zato strabizmatični pogled). Na ta način so želeli v Argentini aplicirati modele, ki so se jih naučili zunaj Argentine, v drugačnem kulturnem kontekstu. Zaradi razlike med tujo zavestjo in lokalno realnostjo pa so politični in družbeni modeli, ki so bili implementirani v Argentini, propadli. Enako je v govoru o Puškiju ugotavljal Dostojevski, da so imeli ruski intelektualci, izobraženi v Evropi, drugačno zavest o kraju, kjer so živeli, in da zato Rusiji do tistega trenutka ni uspelo najti svojega modela, svoje lastne oblike. Prijatelj je v svojem besedilu iz leta 1900 trdil enako: da so Slovani dobili izobrazbo iz tujine, zato je prišlo do socialne razdrobljenosti med ljudstvom in pismenim slojem in zato Slovani do tega trenutka niso našli svojega cilja. Čeprav so ideje podobne, sem morala najti dokaz, da je argentinska literarna teorija uporabljala koncept Dostojevskega, ki ga je Prijatelj razširil na celotno slovansko družbeno sfero. Prebrala sem vsa Viñasova dela in nisem našla ničesar, ugotovila pa sem, da je Viñas svojo teorijo zasnoval na delu argentinskega filozofa Artura Jauretcheja. Prebrala sem Jauretchejevo prvo in drugo knjigo, v tretji pa našla dokaz: v knjigi *Nacionalna politika in zgodovinski revizionizem* (Jauretche 1957) avtor uvaja citat Dostojevskega, da bi argumentiral svojo teorijo pedagoške kolonizacije. Nato sem ugotovila, da še en avtor politične teorije iz poznih petdesetih let, Hernández Arregui, prav tako večkrat citira Dostojevskega v svojem delu *Imperializem in kultura* (Hernández Arregui 1957) in tako argumentira svoje stališče glede odtujenosti argentinske inteligence. Na to temo sem napisala članek (Sarachu 2022), ki je bil decembra 2022 objavljen v reviji *Revista Eslavia* in je imel precejšen odmev, saj se do zdaj nihče ni zavedal, da teorija pedagoške kolonizacije, ki je osnova argentinske politične teorije od šestdesetih let prejšnjega stoletja, izvira iz koncepta skitalca, ki izhaja iz teorije Dostojevskega, Prijatelja in močne povezave s slovanskim svetom.

Študij slovenske književnosti posebej in slovanskih književnosti nasploh me je pripeljal nazaj do argentinske književnosti. Trenutno razvijam to smer raziskav na Univerzi v Buenos Airesu.

Zaključek: ko je prevajalec vključen v proces kulturnega povezovanja, rezultati presegajo uredniško in literarno sfero ter dajejo globoke vpoglede, ki vključujejo koncepte, povezane z intimnim jedrom konstitucije nacionalne identitete, in filozofske probleme univerzalnega obsega.

7. Sedanjost in prihodnost

Od leta 2022 v založbi Gog y Magog ponovno objavljamo prevode slovenske literature. Izdali smo dela Saše Vegri (2022), Ivana Cankarja (2023), Aleša Štegra (2023) in načrtujemo nadaljevati z zbirko. Po dvajsetih letih ukvarjanja s slovensko književnostjo imamo za poučevanje na univerzi na voljo precej prevodov starejše slovenske poezije, prevodov slovenskega pripovedništva iz 19. stoletja pa skorajda nimamo. Zato je potrebno prevajanje starejšega slovenskega pripovedništva, da bi ga lahko primerjali z deli svetovne književnosti iste dobe in poučevali na univerzi. Poleg tega je treba katalog posodobiti z novimi slovenskimi avtorji.

Zaključek: na podlagi dosedanjih izkušenj je mogoče trditi, da bo razširitev bibliografije o zgodovini slovenske književnosti in sodobne slovenske književnosti ter njena uvedba v kurikulum Univerze v Buenos Airesu omogočila zastavljanje novih vprašanj in problematike do te mere, da se bo širilo polje refleksije v odnosu do slovenske literature in kulture ter omogočalo primerjavo z drugimi literaturami.

Literatura

- CANKAR, Ivan, 2023: *Escenas góticas*. Prevedla Julia Sarachu. Buenos Aires: Gog y Magog.
- DOSTOJEVSKI, Fiodor, 1978: *Discurso sobre Pushkin. Novelas y cuentos*. Buenos Aires: Editorial Océano. 153–169.
- HERNÁNDEZ, José, 1970: *Martín Fierro*. Prevedel Tine Debeljak. Buenos Aires: Karba.
- HERNÁNDEZ ARREGUI, Juan José, 2005: *Imperialismo y cultura*. Buenos Aires: Ediciones Continente.
- JAURETICHE, Arturo, 1957: *Los profetas del odio y La yapa (La colonización pedagógica)*. Buenos Aires: A. Peña Lillo Editor.
- MAKAROVIC, Svetlana, 2010: *Mujer ajeno*. Prevedla Julia Sarachu. Buenos Aires: Gog y Magog.
- MOZETIČ, Brane, 2006: *Metulji/Mariposas*. Prevedel Pablo Fajdiga, priredila Julia Sarachu. Buenos Aires: Gog y Magog.
- MOZETIČ, Brane, 2011: *Banalidades*. Prevedel Pablo Fajdiga. Buenos Aires: Gog y Magog.
- PRIJATELJ, Ivan, 1900: Tip slovanskega skitalca v ruski poeziji. *Slovenka*. 228–232.
- SARACHU, Julia, 2022: Influencia y confluencia de Dostoievski con la teoría política argentina. *Revista Eslavia* 12/10. <https://eslavia.com.ar/influencia-y-confluencia-de-dostoievski-con-la-teoria-politica-argentina/>
- ŠTEGER, Aleš, 2023: *Cuentos de la guerra*. Prevedla Julia Sarachu. Buenos Aires: Gog y Magog.
- VEGRI, Saša, 2022: *Desayuno en el regazo ordenado*. Prevedla Julia Sarachu. Buenos Aires: Gog y Magog.
- VIÑAS, David, 1964: *Literatura argentina y realidad política*. Buenos Aires: Jorge Álvarez.
- ŽIŽEK, Slavoj, 1998: *Porque no saben lo que hacen. El goce como un factor político*. Buenos Aires: Paidós.